

PETRE TEODOR

La început trebuie să fac precizarea că asupra zonei ce poartă numele insula Gâsca (capătul nordic al Bălții Ialomiței) s-au făcut puține observații avi-faunistice; toate cele efectuate fiind în general legate de avifauna Dobrogei, iar asupra rezervației Mănușoia-Chiciu Plopii aflată în insula Mică a Brăilei există mai multe date, ea având statut de rezervație naturală (statut greu de apărut atâta vreme cât se află sub administrația a 2 întreprinderi cu situație materială bună, cu un sistem de relații solid ancorat în etajele superioare ale politicii și care își permit să ignore statutul de protecție). Zona pe care s-au făcut observațiile ocupă o suprafață de aprox. 9.000 ha, situată în amonte și aval de podul Giurgeni-Vadu Oii. Din punct de vedere climatic zona are un regim uscat de stepă cu temperaturi de peste 25° C în luna cea mai caldă. Media anuală este de 11,1-11,8° C iar precipitațiile ating un max. la finele primăverii și un minim iarna. Regimul hidrologic este strict dependent de nivelul fluviului având perioade de revărsare în martie-mai și decembrie și cea mai importantă în aprilie-mai.

Zona cuprinde brațele Dunării și o serie de iezere, japse, zatoane mai mult sau mai puțin grupate în Insula Mică a Brăilei și în insula Gâsca totalizând o suprafață de 5.500 ha. Cea mai mare suprafață se află în zona de sud a insulei Mici a Brăilei cu lacurile: Crăcănel, Sbenghiosu, Dobrele, Sănetele, Curcubeul mare și Curcubeul mic. În insula Gâsca de reținut sunt iezerele: Țiganul, Assam-bețul mare, Assan-bețul mic, Tudorelul, iar pe malul stâng al brațului Borcea: Bentu mare și Bentu mic.

Vegetația locurilor se poate împărți pe două tipuri: pajiști cu salcie, plop și frasin, iar pe terenurile inindabile și inundate zăvoaie și vegetație hidrofilă de luncă. Suprafața de pădure și arboret este de 4.000-5.000 ha, în zonele cu ape arborii cedând locul vegetației ierboase care ocupă o suprafață de 3.500-4.000 de ha, și poate fi cotate ca dură (stuf, papură) și moale cu plante emerse: nufăr-alb, plutică, ciulin de baltă, iarba broaștei, lintiță și cu plante submerse-cosor, brădiș. În perioada de vară dezvoltarea vegetației este luxuriantă - de tip deltaic.

Aflată între apele Dunării, zona observată este un punct în drumul de migrație al păsărilor euro-asiatice din Africa spre nordul Europei, oferind prin cele 3 habitate: acvatic, amfibi, terestru - fiecare cu mai mulți biotopi, condiții de hrănire și de cuibărit. De altfel biotopii ornitologici ai teritoriului se pot clasifica după dezvoltarea lor în perioada de reproducere a păsărilor (sezonul cald). Unii din biotopi au o existență efemeră și oscilații spațiale apreciabile, suferind modificări în perioada de iarnă-primăvară, de toamnă cu influențe numerice și structurale pentru păsări (date de sosirea oaspeților de iarnă și efectivelor din sud și plecarea oaspeților de iarnă spre nord).

Observațiile îmi permit să aduc în fața d-voastră date ce se referă la prezența a peste 140 de specii ce aparțin la 15 unități sistematice care se pot grupa astfel:

Speciile	Habitatul			Total
	acvatic	amfibi	terestru	
Clocitoare	23	17	62	102
Neclocitoare	17	5	11	33
Posibil clocitoare	3	5	3	11
Parazitism de cuib	-	1	-	1

sau:

Sedentare - 38-26 %

Oaspeți de iarnă - 8-5,4 %

Oaspeți de vară - 73-49,6 %

Specii de pasaj - 28-19 %

Ponderea importantă este deținută de speciile migratoare, oaspeți de vară care aparțin la un nr. de 13 unități sistematice. Cele mai multe specii clocitoare sunt în habitatul terestru iar clocitul și creșterea puilor este determinată de viiturile Dunării prin durată, amploare și repetabilitate. Exemplific prin anii 1990 și 1994 când a fost câte o viitură fără a acoperi zona total cu ape și clocitul + creșterea puilor la speciile clocitoare în habitatul terestru a fost normală iar la speciile clocitoare în habitatul acvatic și amfibi a fost afectată (lipsind hrana). În anii 1991 și 1993 când au fost 4 respectiv 2 viituri au fost bine reprezentate speciile din toate habitatele cu aglomerări în locurile cu japse, zătoane, bălți, iezere, pentru speciile din habitatul amfibi și acvatic. Repetabilitatea viiturilor duce la distrugerea unui număr mare de cuiburi și de ouă la speciile care clocesc pe sol. Anul 1991 a oferit condiții de hrană abundentă dar nu a rezultat prin observații creșterea numărului de pui și exemplare tinere. În zona pe care o cunosc de peste 20 de ani mi-am concentrat observațiile asupra următoarelor specii: 1. Barza neagră - *Ciconia nigra*; 2. Boicosul - *Remiz pendulinus*; 3. Califar alb - *Tadorna tadorna*; 4. Corcodel mare - *Podiceps cristatus*; 5. Corcodel mic -

Podiceps ruficollis; 6. Cormoran mic - **Phalacrocorax pigmaeus**; 7. Cormoran mare - **Phalacrocorax carbo**; 8. Cuc - **Cuculus canorus**; 9. Culic mare - **Numenius arquata**; 10. Egreta mică - **Egretta garzetta**; 11. Egreta mare - **Egretta alba**; 12. Lebăda de iarnă - **Cygnus cygnus**; 13. Lebăda de vară - **Cygnus olor**; 14. Gâsca de vară - **Anser anser rubirostris**; 15. Nagățul - **Vannellus vannellus**; 16. Pasărea ogorului - **Burhinus oedicnemus**; 17. Pelican comun - **Pelecanus onocrotalus**; 18. Pelican creț - **Pelecanus crispus**; 19. Pescărel albastru - **Alcedo atthis**; 20. Rață mare - **Anas platyrhynchos**; Rață mică - **Anas crecca**; Rață roșie - **Aythya nyroca**; 23. Șoicar - **Haematopus ostralegus**; 24. Stârc roșu - **Ardea purpurea**; 25. Stârc cenușiu - **Ardea cinerea**; 27. Stârc-de-noapte - **Nycticorax nycticorax**; 28. Striga - **Tyto alba**; 29. Țigănuș - **Plegadis falcinellus**.

Din aceste 29 de specii, 20 sunt migratoare, oaspeți de vară și clocitoare în zonă; 6 sunt sedentare și clocitoare în zonă; 2 specii apar vara dar nu clocesc aici iar 1 specie apare iarna.

Gruparea speciilor pe unități sistematice și habitate

ORDINUL	HABITATUL			TOTAL
	ACVATIC	AMFIBIU	TEREST	
Podicipediformes	3	-	-	3
Pelecaniformes	9	1	2	12
Anseriformes	8	2	-	10
Lariformes	9	-	-	9
Charadriiformes	2	5	1	8
Gruiformes	3	5	1	9
Galliformes	-	-	1	1
Columbiformes	0	1	3	4
Falconiformes	-	-	11	11
Strigiformes	-	-	2	2
Cuculiformes	-	1	-	1
Piciformes	-	-	6	6
Apodiformes	-	-	1	1
Coraciiformes	-	-	4	4
Passeriformes	9	13	44	66
Total	43	28	76	147

Cele 20 de specii, oaspeți de vară se prezintă astfel:

1. Barza neagră - a fost observată în număr apreciabil în zona Bentu mare și Bentu mic, adulți și juvenili iar în luna sept. a anilor 1989, 1990, 1992, 1993, 1994 își constituie stolurile de migrație, adunându-se sute de exemplare aici.

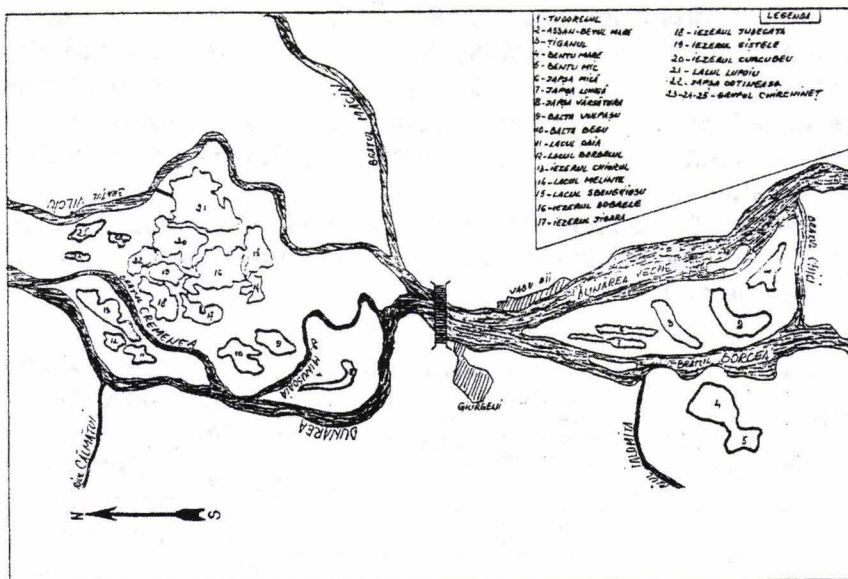
2. Boicușul - puține exemplare am observat în insula Gâsca de unde am și colectat un cuib în oct. 1989 pe lacul Țiganul.

3. Călifarul alb - am observat accidental în zbor, recunoscându-i după cravata ventrală, având surpriza să aflui și apoi să verific că în vederile 1990, 1991,

1992, 1993 au clocit pe lacul Strachina la 20 km de Dunăre, având cuiburile în adevărata vizuină în mal în niște stufuri; i-am văzut cu puii pe lac.

4. Corcodelul mare - este abundent, am identificat cuiburi cu ouă și exemplare adulte și pui pe toată zona.

5. Corcodelul mic-rar, am observat 2 cuiburi cu perechile în preajmă în 1991 și 8 exemplare în 1993 pe Assan-beyul mare.

Harta zonei cercetate

6. Cormoran mic - este prezent doar în insula mică a Brăilei unde zboară și clocește, iar pentru hrănire vine până la fluviu 5-10 km, observând 10-20 de exemplare la un grind pe mijlocul Dunării navigabile, aval de podul Giurgeni-Vadu Oii.

7. Cucul - este abundent în zonă, în vara lui 1993 împreună cu colegul Onea ma și filmat un pui îmbrăcat pe un cuib în stufurile iezeralui Dobrele.

8. Culicul mare - în mai 1992 am observat 6 exemplare adulte într-o parcelă de orez în zona Giurgeni, descoperind aglomerări de plante pentru cuiburi. Tot pe prezărie am observat în iunie 1993, 9 exemplare.

9. Egretta mică - abundentă în zonă, clocește peste tot.

10. Egretta mare - am întâlnit-o în număr mare, adulți și juvenili în rezervație, iar în 3 oct. 1994 o aglomerare de 20-30 de exemplare pe lacul Strachina.

11. Lebăda de vară - abundentă, clocitoare în rezervație, observată la fiecare ieșire acolo, împreună cu puii, adulți și juvenili. În 22.04.1994 erau 150-200 de exemplare pe Dobrele și Sănetele.

12. Lopătarul - văzut mereu fie la malurile măloase ale iezerelor, fie în zbor, în număr variabil de exemplare, nu mai puțin de 6, nu mai mult de 27. Cuibărește în zonă, fiind observate și exemplare juvenile. În sept. 1994 am văzut o aglomerare masivă de mii de exemplare împreună cu egretă mare pe Assan-Beyul mare (practic iezerul era o masă albă).

13. Pasărea ogorului - văzută rar și este dificil de urmărit mai mult timp: am văzut 2 exemplare în vara lui 1991, 1 exemplar în vara lui 1992, 3 exemplare în vara lui 1987, 1 exemplar în vara lui 1993, toate pe zona fostei cetăți Piua Petrii, într-o perioadă cu ierburi.

14. Scoicarul - am observat exemplare izolate în toată zona, nu am căutat cuiburi.

15. Stârc cenușiu - prezent destul de des peste tot, am găsit în 1991, vara și 1993, tot vara, 3 cuiburii cu pui mici pe Bentu mare.

16. Stârc roșu - ceva mai rar, am observat pe insula Gâsca 2 perechi în 1991, 1992, 1993; 1 pereche pe Curcubeul mare în 1993 și 1994.

17. Stârc de noapte - este prezent peste tot, am observat în ultimii 5, 6 ani o creștere a numărului de exemplare în zona Gâsca.

18. Țigănuș - în ultimii 4 ani, des întâlnit în zonă, 100-150 exemplare în zbor și pe bălțile cu mături. Are locuri de cuibărit pe Bentu mic și pe Tudorelul, unde se ajunge mai greu și este liniște.

19. Nagățul - observat mereu pe suprafețe mari în marginea orezării unde caută hrană. Nu am găsit cuiburi.

20. Rață roșie - abundentă în zonă, în special pe rezervație, unde și cuibărește. Face obiectul unei vânatori necontrolate, de către grupuri de vânători italieni ce vin aici în sezonul de vânătoare. Multe exemplare ierneză locul fiind observat în iernile 1991, 1992, 1993.

Speciile sedentare se prezintă astfel:

1. Cormoranul mare - are 2 grupuri care se întrepătrund, unul pe rezervație, cuibăritor acolo, cuiburile sunt pe sălcii în marginea vestică a iezerelor Dobrele, Jigara și izolat pe Begu și Vulpașu, observate în august-septembrie 1994. A 2-a grupare pe insula Gâsca pe Japsa lungă și Japsa mică și pe Bentu mare, cu mai puține exemplare. Pentru prima grupare avansează cifre între 300-600 exemplare numărate în toamna lui 1992 și a lui 1993 pe brațul Măcin la mică distanță de brațul Vâlcui. Pentru a 2-a grupare avansează cifre între 70-100 exemplare numărate în aceleași perioade.

2. Pescărelul albastru - prezent pe malurile abrupte ale fluviului, fiecare 200 de metri de mal având 1-2 perechi. Cuibărește aici, l-am observat îndelung, când vâna, cum procedează cu peștele când este prea mare, l-am observat și iarna în lunile ianuarie și februarie chiar și pe vreme rea.

3. Striga - o amintesc aici, având în vedere raritatea ei; cunosc un cuib pe canaralele oraşului Hârşova unde am văzut o pereche în 1989, 1990, 1991, 1992.

4. Gâsca de vară - este prezentă pe rezervaţie unde cloceşte şi creşte puii, am văzut zona unde cuibăreşte, greu de pătruns şi izolată. iarna aici sosesc şi alte populaţii nordice de gâscă. În insula Gâsca nu mai este prezentă din deceniul 60-70 când clocea abundent şi a dat numele insulei.

5. Raţa mare - abundentă, cloceşte peste tot, prezentă şi iarna pe iezerele şi zătoanele neîngheţate.

6. Raţa mică - am observat încă din 1984, în lunile iunie, iulie, multe exemplare, apoi în 1991, 1992, 1993, 1994 am urmărit-o constant şi am constatat că este clocitoare aici, creşte puii, multe exemplare ierneză pe loc.

Speciile de pelicani au fost observate în 1992, 1993, 1994; nu am identificat cuiburi dar păsările dunt constant prezente vara, zilnic, adulţi şi juvenili. Păsările aparţin la ambele specii: onocrotalus şi crispus.

Lebăda de iarnă - prezentă abundent în toată zona în special în ultimele ierni: 1992-1993, 1993-1004 şi în primăvara 1994, sute de exemplare.

Concluzii

1. Am observat că speciile de păsări dovedesc aici o mare adaptabilitate în sensul că în raport cu condiţiile zonei îşi construiesc cuiburile şi îşi cresc puii de regulă în perioadele optime de securitate şi hrană abundentă. După lungi perioade de absenţă, unele revin în zonă şi valorifică noile condiţii de viaţă (Țigănuşul - care până în anii '70 era fosrte des întâlnit în zonă, dând numele lui unui iezor în insula Gâsca, a revenit în anii '85-'90 şi cloceşte din nou aici).

2. Cu toată variabilitatea şi repetabilitatea viiturilor precum şi a reparaţiei uneori neuniforme a întinderilor de apă (permanente şi efemere) speciile menţionate nu părăsesc zona cu toate că există variaţii numerice demne de luat în seamă (la speciile mediului acvatic şi amfibiu între anii 1989 fără inundare şi 1991, 1992, 1993 cu inundare).

3. Poziţia geografică a zonei, pe unul din drumurile de migraţie sud-nord, precum şi observatiica:

- Începutul toamnei - anii 1985, 1986, până în prezent, mai precis începutul lui octombrie am observat mari aglomerări de barză albă (mii, chiar zeci de mii de exemplare la mică şi mare înălţime urmând constant firul Dunării spre sud).

- Aglomerările de lebede din aceste locuri arată că aici găsesc şi condiţii de iernat în iernile mai blânde.

- Aglomerările de lopătari, de mii de exemplare arată că aici se constituie stoluri de migraţie care se mai hrănesc pe iezerele din zonă înainte de marele drum.

- Condiţiile de izolare şi accesibilitate dificilă fac din acest teritoriu un spaţiu

unic, favorabil vieții și înmulțirii unor specii rare, monumente ale naturii ce se cer protejate strict.

- Suprafețele relativ restrânse și concentrate pe o mică suprafață de teren fac ca speciile interesante să poată fi observate ușor și în aglomerări și ar fi interesant ca specialiștii cu experiență să poată vedea zona pentru a se putea concepe un program de urmărire a acestui teritoriu.

- Gruparea speciilor, amarea concentrare a numărului de specii și de indivizi, fac din zonă un teritoriu (fără exagerare) o deltă, d e altă factură.

- Întrucât, zona malului drept al Ialomiței cu 7-8 km înaintea de vărsare în Borcea, a fost teren inundat cu o mulțime de păsări (acum 30-40 de ani), și se află în preajma insulei Gâsca, nefiind folosită și abandonată, să se constituie în teritoriu de refugiu pentru păsări cu interdicții la vânat și să facem demersurile necesare în acest sens.

ORNITHOLOGICAL OBSERVATIONS IN THE IALOMIȚA MARSHES AND IN THE MÂNUȘOAI A-CHICIU PLOPII RESERVE

Summary

The autor systematises his observations made over a 20-year period in the Mânușoia-Chiciu Plopii Reserve, a lake which is little studied, but which has a very rich avifauna.

Adresa autorului:

PETRE TEODOR

8454 Țândărei

str. București nr. 182, bl. 1 C

sc. A, ap. 5

jud. Ialomița

România